

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Et Princeps Regum terræ. Sectio XII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

III.

Theoph.
Sotas
2. Sententia
qua praefer-
tur.
D. Thom.

H. Hieron.

Prima ratio.

Secunda.

Postrema.
Caiet.

iterum obiisse, alioqui enim iterum in nouissimo die resurgere, haud posset.
Hæc sunt potissima, quæ pro Augustino adduci queunt, quam etiam sententiam sequitur Theophilactus in 27. caput Matthæi, & Dominicus Soto dist. 43. quæst. 2. art. 1. quarti lib. sententiarum. Ea tamen ut verum fatear placere mihi nunquam potuit, quemadmodum neque Cardinali Caietano in vigesimum septimum caput Matthæi, & in commentarijs in tertiam partem quæst. 53. Nobilium præterea sententia glossa super idem caput Matthæi, & fauet D. Thomas in 4. distinct. 43. & in additionibus quæst. 77. art. 1. quanquam 3. part. quæst. 33. artic. 3. magis videtur ad Augustinum accedere, quatenus ait, eius rationes efficaciores videri. In eandem nostram sententiam magis propendet Diuus Hieronymus in sermone de Assumptione, quâuis eam sub lite relinquat: & quamuis in vigesimo septimum caput Matthæi, dicat eos qui cum Christo surrexerunt, surrexisse, sicut surrexit Lazarus, quod non possumus verè ac realiter, sicut Lazarus, non verò ad vitam mortalem interpretari. Triplex potissimum ratio nos fauet. Vna est, quia alioqui si surrexerunt morituri, resurrectio eis non beneficium, sed pena fuisset. Altera, quia resurrexerunt, ut sua resurrectione, Christi resurrectionem testarentur, quemadmodum vel ipsi aduersarij confitentur, non fuissent autem resurrectionis Dominicæ testes idonei, si iterum obierunt, facile enim sibi homines persuaderent, Christum etiam resurrexisse moriturum. Postrema, quæ Caietani est, quia cum homo sit animal sociabile, debuit Christus secum aliquos in corporibus gloriosis excitatos in cælum deferre, cum quibus ageret, alioqui non fuisset, eius in cælo vita, ac felicitas omnibus numeris expleta, & absoluta.

V.

Respondetur
loci scripturae
pro 1. senten-
tia.

Ad primum.
Ad secundum.

Ad tertium.

Iob 29. 25.

Deciditur
quæstio.

Ad primum locum pro Augustini sententia adductum, concedimus Davidem resurrexisse cum Christo ad vitam immortalem, nec amplius obiisse. Ad Petri autem institutum, non erat opus, ut eo ipso tempore Davidis cineres in sepulchro illo existerent, sed satis erat esse apud omnes vulgatissimum, Davidis corpus in eo sepulchro vidisse corruptionem, & in cineres fuisse cõuersum. Ad secundum. Dicimus illud, *Non acceptis re promissionibus*, Ad mysteria gratiæ, & incarnationem Christi referendum, ut non sine nobis, inquit, consummarentur, quia nimirum perfecta consummatio in lege gratiæ completa est. Quod si quis contendat, istam consummationem ad gloriam corporis pertinere, dicimus Paulum vniuersè loquide omnibus Patribus legis veteris, immò & naturæ, cui non obstat aliquos eorum ad vitam immortalem simul cum Christo resurrexisse. Ad tertium, libenter damus Iobum Patriarcham cum Christo resurrexisse, sed ad vitam tamen immortalem: cum vero ipse dixit, *Scio quod redemptor meus vivit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum*: dicimus eum non de sua ipsius persona, sed de vniuersali hominum resurrectione more prophético enuntiasse. Quod verò attinet ad locum Matthæi, quo videtur affirmari, illos ante ipsum Christum, resurrexisse, siquidem eorum resurrectio inter signa passionis Christi commemoratur. Respondeo, id dictum fuisse per anticipationis figuram in sacris literis visitatam, nõ quod eo tempore passionis Christi resurrexerint. Atque ita relinquatur Christum Dominum optimo iure primogenitum mortuorum à Ioanne appellari.

Et Princeps Regum terre.

SECTIO XII.

I.
Principatum
per quod obti-
nuerit Chris-
tus.

OBSERVANDUM est primò, rectè postquam mentio mortis Christi facta fuerat illis verbis: *Primogenitus mortuorum*, subiungi, *Et Princeps regum terre*, ut intelligeremus Christum per mortem, obtinuisse principatum. Id quod

pro

probatur primò, ex loco Esaiæ cap. 9. vbi Crux Christi eius imperium appellatur, illis verbis, *Factus est principatus super humerum eius*: vbi quanquam Paraphrastes Chaldaicus per *Principatum*, legem intellexit, quam quia Dominus opere implevit, super humerum portasse dicitur, tamen crucem ipsam interpretati sunt Tertullianus libro aduersus Iudæos, eo cap. quo Patriarchæ ostendunt figuram crucis. Et lib. 3. aduersus Marcionem. *Quis inquit, regum in signe potestatis sua humero præfert, & non aut capite Diadema, aut manu sceptrum?* solus nouus rex Christus nona glorie præstantem humero extulit, crucem scilicet. Iustinus Philosophus & martyr. in 2. Agonistico pro Christianis, Cyrillus Alexandrinus lib. 1. in Esaiam cap. 9. Diuus Hieronymus in commentariis eius loci. Diuus Cyprianus lib. 2. testimoniorum aduersus Iudæos cap. 21. Diuus Augustinus ser. 70. de tempore, Teophilactus in vigesimum tertium caput Lucae; Diuus Ambrosius lib. 3. de fide cap. 4. Atque eodem sensu possumus accipere illud Esaiæ 22. *Dabo clauem domus David super humerum eius.* Christus enim cruce tanquam clauem paradisi à principio clauium nobis aperuit: crucem certè clauem appellauit. D. Hieronymus in 2. homilia de Diuite, de quo agitur Luc. 16. & D. Augustinus in Psalmo 45. Obiter hoc loco obserua, posse per clauem eo loco Esaiæ, intelligi potestatem iurisdictionis, & animarum gubernationem: quæ clauis non pendet ex cingulo, sed portatur in humero: tum quia grauissima est animarum cura, tum etiam quia prælatus debet ea quæ præcipit, humero etiam, id est operatione gestare.

Secundò idem probatur ex Psal. 95. vbi pro eo, quod nos habemus, *Dicite in gentibus quia Dominus regnauit*, Septuaginta transtulerunt, *Dicite in gentibus quia Dominus regnauit à ligno*. Sic enim apud Septuaginta legerunt Iustinus in Dialogo aduersus Tryphonem, & probat sic etiam fuisse Hebraicè. Sed illud à ligno, expunctum fuisse à Iudæis affirmant Tertullianus lib. 3. aduersus Marcionem, & libro aduersus Iudæos, loco paulò ante citato, Diuus Ambrosius in cap. 15. 1. epistolæ ad Corinthios, (si eius sunt 12 commentarij) Diuus Augustinus in commentariis eius Psalms, Arnobius, & Cassiodorus ibidem. Diuus Cyprianus de montibus Syna, & Syon aduersus Iudæos cap. 5. D. Leo qui citatur in scholis Græcis super editione Septuaginta nuper auctoritate Xilli correctam. Atque eandem lectionem retinet Ecclesia, & Psalterium Romanum: nec in dubium vocari debet, quod Iudæi multa ex sacris literis eraserint, quæ Christianis fauere intelligebant, Etenim auctore Diuo Hieronymo in quintum cap. Michææ, duos integros versus eraserunt ex libro Iosue cap. 15. qui habentur in Septuaginta interpretibus, vbi inter vrbes & oppida *Ierusalem*, *Bethlehem* connumeratur, ne videlicet Christus de tribu Iuda ortus videretur. Et in Epistolam ad Galatas in illa verba capitis tertij, *Maledictus omnis qui pender in ligno*, docet desiderari Hebraicè, duo illa verba, *Omnis, & in ligno*, & suspicatur lectione Hebraicam vitiatam esse.

Tertio probatur ex Psal. 92. cuius inscriptio ea est: *Lam canticum ipsi David in die ante sabbatum, quando fundata est terra*: Etenim in Parasceue Sabbathi occisus est Christus, fundataque est Ecclesia, quæ est expositio Hugonis Cardinalis, in commentariis super eum Psalmum. Tunc vero Psalmus, incipit, *Dominus regnauit, decorem induit* etc. Ut exploratum omnibus esset, Christi regnum ex passione quam pertulit ante sabbatum, ortum habuisse. Quarto ex Psal. 77. *Induisti eos, in montem sanctificationis sue, montem quem acquisiuit dextera eius*. Dextera enim sua Christus, id est, fortitudine, quam in passione demonstrauit, Ecclesie regnum sibi acquisiuit: quem locum interpretatus videtur Diuus Petrus prima sua Canonica cap. 2. vbi Ecclesiam appellat *Populum acquisitionis*. Et Actor. 20.

Esaiæ 6.
Chald. Paraphr.
Legem Christi super humeris portasse corde datur
Tertull.
Iust. mart.
Cyril. Alex.
Hieron.
Cyprian.
Theoph.
Ambros.
Esaiæ 22.
Cruce Christi clauis paradisi.
Christost.
August.
Animarum cura grauissima.
Prelatus quasi esse debeat.
II.
Esaiæ 95. 20.
Locus scripturæ vitiatas
Tertullian.
D. Ambros.
August.
Arnob.
Cassiodor.
D. Cyprian.
D. Leon.
Multa quæ Christianis fauebant ex sacris eraserunt Iudæi.
D. Hieron.
Ad Gal 3. 13.
III.
Explicatio inscriptio.
Psal. 92.
Hugo.
Psal. 92. 1.
Regnum Christi vultu ortum.
Psal. 77. 54.
1. Petr. 2. 9.
Act. 20. 28.

VIEGAS
APPOB
CZ

Hebr. 2. 9. Attendite vobis et universo gregi, in quo vos spiritus sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo. Vnde est illud Pauli ad Hebræos 2. Eum, qui medico quam Angelis adoratus est, videmus Iesum propter passionem mortis, gloria & honore coronatum: quod multo ante Regius vates prædixerat Psal. 8. Minus enim paulo minus ab Angelis (in passione videlicet) tunc subiungitur, gloria & honore coronasti eum. Denique ex Psalms 73. cum dicitur, Redemisti virgam hereditatis tuae: vbi per virgam, sceptrum intelligendum est, hoc sensu, regnum tuum, seu sceptrum regni tui per peccati tyrannidem à dæmone usurpatum, iterum asseruisti, & vindicasti per passionem, qua humanum genus redemisti.

Psalm. 2. 6. Secundo observandum est, Christum appellari Regem per excellentiam, vt *Psalm. 2. 6.* Ego autem constitutus sum rex ab eo, quam quæ causam appellatur Rex Dei. Sic enim ibidem Hebraicè legimus, Ego, (id est Pater æternus) constitutus regem meum super Sion. Et Zachariæ 14. ita pollumus reddere ex Hebræo, venient omnes gentes, & adorabunt regem Dei. Dicitur autem Christus, rex Dei, quia à Deo fuit rex constitutus, tum quia est rex excellentissimus, eo lingua Hebrææ idiotismo, quo maxima quæque dicuntur esse Dei, vt *Psalm. 79. 11.* Operuit montes umbra eius, & arborum eius cedros Dei, id est altissimos.

Christus munda Monarchia, ex duplici capite. D. Anton. Abunius. Paul. Burg. D. Thom. Augustus imperator Christi princeps.
 Tertio, dicitur, Princeps regum terra, quia est totius mundi Monarcha, non solum propter unionem hypostaticam, cui omne imperium debebat, sed etiam ex dono Patris: quæ est sententia D. Anthonini 3. parte tit. 3. ca. 2. Almaini de potestate Ecclesiæ cap. 8. Pauli Burgensis in additione 2. super caput primum Matthæi, in d. & Diui Thomæ lib. 3. de regimine principum cap. 13. & 14. vbi addit August. Cæsarem, post Christi natiuitatem, gessisse vicem Christi in imperio quatuordecim annis toto orbe terrarum subacto, & non sine diuino instinctu mandasse, ne quis de populo Romano ipsum Dominum appellaret. Et quamquam controuersum sit, vtrum Christus in terris agens verus fuerit ac legitimus totius orbis imperator, qua de realiâ disputabimus, quemadmodum & vtrum fuerit naturalis ac legitimus Iudæorum rex, tamen post resurrectionem non est dubium, quin illi fuerit totius orbis Monarchia à Patre concessa, quemadmodum ipse et testatur Matthæi. 28. cum ait, Data est mihi omnis potestas in celo, & in terra.

Mat. 28. 18. Quarto, & postremo dicitur mysticè, Princeps regum terra, id est iustorum, quemadmodum interpretatur Rupertus, quo nihil magis, quàm de vno rege, & eius clientibus dici potuit: cuius enim rei clientes ac subditi omnes reges fuerunt: Ratio verò est, quia Christus omnes qui suum imperium non detrectant, reges facit, quod multo antè prædixerat regius vates Psal. 109. cum dixit, Tecum principium in die virtutis tue, quo loco nonnulli pro pny Ghimmecca per Chiric, id est, Tecum seu Apud te, quemadmodum legerunt Septuag. interpr. legunt Ghammecca per Pathac, id est, populus tuus, hoc sensu, populus tuus princeps, seu principes: vbi obiter aduertendum est pro eo quod septuaginta transtulerunt & pny id est, principium, seu principatus, (vtrumque enim ea vox Græca significat) haberi Hebraicè נדבוח Nedaboth. à radice נדב, quæ significat sponte aliquid

Prin. capis cōditio. Iusti cur reges appellentur. Gregor. Iob. 12. 18. Castitas virtus regia.
 largiri, & liberalem esse, vnde dicitur Nadib, id est Princeps, quia videlicet liberalitas est propria principis cōditio. Est igitur Christus Princeps regum terra, id est iustorum, qui liberales in diuino cultu esse debent, & in omnibus actionibus suis principes ac generosi. Cur verò reges appellentur, duplex est potissima ratio. Prior est Diui Gregorij lib. 11. Moralium capi. 9. super illud Iob. 12. Balcemus regum dissoluit, & praecepsit fune renes eorum, vbi virtuosos appellati reges, propter castitatem, & continentiam, qua maxima est castitatis laus: & in hunc sensum locum

locum citatum interpretatur. *Qui* abrorum, inquit, suorum motus bene gerere sciunt, non immerito reges vocantur, sed eius ipsa continentia mensuratione tangitur plerumque omnipotens Deus eius superbiam deserens. immunditiam operis cadere permittit: Itaque regem baltheum dissolvit, quando propter elationis culpam calliditas in eis cingulum destruit. Posterior ratio est Divi Ambrosij lib. 2. de Abraham cap. 10. super illud Genes. 17. Dicitur est ad Abraham, *Faciam te* regem, & *pignam te* in gentem magnam, regesque ex te egredientur. Ex genere Abrahæ, inquit Ambr. non solum reges erant dignitate, verum etiam illi reges, qui peccato non serviunt. *incaut eos malitia.* Quæ ratio etiam est Divi Gregorij lib. 26. Moralium cap. 26. *Quia,* inquit, *tentationum suarum motibus non consentiendo succumbere, sed regendo præesse non erunt, id quod vel ipso natura lumine cognovit M. Tullius: is enim in* Q. ratione pro P. Sylla, sic ait, loquens eum Torquato accusatore: *Quare neque me peregrinum posthac dixeris, ne grauius refutere, neque regem, ne deridere, nisi forte regium tibi videatur ita vivere, ut non modo homini nemini, sed ne cupiditati quidem vili seruias, contemnere omnes libidines.* & c. & sic interpretatur D. Gregorius illud Iob 36. *Reges in throno collocat in perpetuum,* id est, iustus ab hac potestate regiminis ad potestatem transfert retributionis: Porro aduerte, hunc iustorum principatum & regnum non pugnat cum ea seruitute, de qua loquitur Apostolus ad Rom. 6. *Nescitis quoniam cui exhiberis vos seruos ad obediendum, serui estis eius cui obeditis, sine peccati ad mortem, sine obedientiam ad iustitiam: gratias autem Deo, quod fuistis serui peccati, obedistis autem ex corde in eam formam doctrinae, in qua traditi estis, liberati autem a peccato serui facti estis iustitiae.* Quo loco illud *iustitiae,* dandi casus est, magnamque vim continet, eandem videlicet cum illa, qua quis diceret, se alicui factum esse seruum, quod imperiosius est, & magnificentius, quam si quis diceret, se factum esse alicuius seruum: cum namque dicit se factum esse alicuius seruum, innuit se non sponte, sed per vim factum esse illius seruum, at cum dicit, se factum esse illi seruum, vltionem, & spontaneam significat seruitutem: sic igitur docet Paulus iustos, seruos factos esse ipsi iustitiae vltionem scilicet, & voluntaria seruitute, in qua tamen vera ac propria libertas, imò & illustrius principatus regnumque continetur: & è contrario, liberum esse iustitiae, scilicet, seruitus appellatur ibidem ab Apostolo, cum subiungit: *Cum enim serui essetis peccati, liberi fuistis iustitiae:* ut etiam *iustitiae,* dandi casus est, hoc est, non habuistis præclaram iustitiae seruitutem, extra imperium, scilicet eius, facti, sed miseriam à iustitia libertatem, cum turpissima peccati seruitute & captiuitate coniunctam.

Secunda ratio ex Ambrosio Gen. 17. 6.

Reges ex genere Abrahæ qui peccato non seruiunt. Tullius.

Gregorius. Iob 36. 7.

Rom. 6. 16.

Seruius iustorum libertas vera, & propria. Imptorum libertas seruitus captiuitas.

Qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris, in sanguine suo.

SECTIO XIII.

GRÆCE est τὸς ἀγαπᾶν ἡμᾶς, & λούειν ἡμᾶς: hoc est, ei qui dilexit nos, & lauit nos. Quoniam verò hi dandi casus non habent, Græcè quo referantur, existimauit Erasmus in scholiis suis super Apocalypsim, eos non ad Christum, sed ad Patrem pertinere, ut sit sensus, Christum fuisse testem fidelem Patri, qui dilexit nos, & lauit nos: verum hæc interpretatio nullo modo est recipienda, cum editioni vulgatae aduersetur, & manifestè pugnet cum ipso contextu, tum quia illa verba, *testis fidelis,* non immediate cum istis conueniunt, sed interseruntur alia, quæ haud dubie ad Christum spectant. A Iesu Christo, inquit, qui est *testis fidelis, primogenitus mortuorum, & princeps regum terræ, qui dilexit nos, & lauit nos,* ubi cernis illud, *Qui dilexit & lauit,* ad primogenitum mortuorum, hoc est, Christum, necessario referendum: tum quia cum additur, *In sanguine suo,* manifestè ostenditur id non posse in

Erasmus interpretatur.